

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten
Susanne Mattson

Datum
2011-09-26
Ert datum
2011-07-01

Vår referens
2011-07-0023
Er referens
S2011/942/SF

Fackförbundet ST remissvar på Sanktionsavgifter på trygghetsområdet (SOU 2011:3)

Sammanfattning

- Fackförbundet ST avstyrker förslaget om att införa sanktionsavgifter på trygghetsområdet.
- Fackförbundet ST anser att det är viktigt att komma tillrätta med olika typer av bidragsbrott men vi efterfrågar bättre utvärderingar kring omfattningen av bidragsfusket innan ytterligare lagstiftning.
- Om regeringen ändå beslutar att införa sanktionsavgifter vill ST att kontroll och eventuella sanktioner ska beslutas på central nivå.
- Fackförbundet ST anser att de handläggande organisationerna ska få utbildning och stöd att kunna utföra sin handläggning och kontroll.

Det är Fackförbundet ST: s åsikt att allmänhetens förtroende för att trygghetssystemen fungerar på ett rättssäkert och rättvist sätt är av största vikt för att viljan att solidariskt finansiera trygghetssystemet via skattesedeln eller avgifter till arbetslöshetsförsäkringen inte ska avta. Att på olika sätt komma tillrätta med olika typer av bidragsbrott är därför av stor vikt för trygghetssystemens legitimitet.

Den nuvarande regeringen har också vidtagit åtgärder utifrån uppfattningen att brottsligheten mot välfärdssystemen är omfattande och leder till felaktiga utbetalningar med betydande belopp. Därför infördes bidragsbrottslagen år 2007. Ett komplement till bidragsbrottslagen infördes 2008, lagen om underrättelseskyldighet. Lagen innebär att en myndighet respektive arbetslöshetskassa som har anledning att anta att en ekonomisk förmån beslutats eller betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp ska underrätta den myndighet eller organisation som har fattat beslutet. Skyldigheten gäller oavsett om myndigheten misstänker att ett bidragsbrott har begåtts eller inte. Förutom att stifta lagar har regeringen även till exempel jobbat med att åtgärda ett överutnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen samt tillsatta olika utredningar, *Rätt och riktigt – åtgärder mot felaktiga betalningar från välfärdssystemen* (SOU 2008:74) och nu alltså *Sanktionsavgifter på trygghetsområdet* (2011:3).

Ett grundläggande problem med den föreliggande utredningen kring sanktionsavgifter samt regeringens andra åtgärder för att stävja bidragsbrott är att antagande om omfattningen av bidragsbrott vilar på en skakig grund. När det handlar om felaktiga utbetalningar handlar det om en *skattning* i storleksordningen 20 miljarder kronor varje år. Även om skattningar kan vara ganska avancerade är det ändå enbart en skattning. Omfattningen kan även beskrivas genom att ta fasta på

vilka belopp som återkrävts från enskilda, från Försäkringskassan exempelvis drygt 900 miljoner kronor varje år.

Utredningen *Sanktionsavgifter på trygghetsområdet* konstaterar också att tillförlitligheten av undersökningar baserade på skattningar kan ifrågasättas och att statistik som avser återkrav också kan ha sina brister. Detta är dock enligt utredningen mindre intressant då utbetalningarna som utgår från trygghetssystemen uppgår till så stora belopp att även en liten andel felaktiga utbetalningar blir till omfattande belopp.

Fackförbundet ST är av en annan åsikt. Vi anser att den bristande kvaliteten i underlaget kring omfattningen av bidragsfusk är extra allvarligt mot bakgrund av att denna utredning och andra åtgärder som regeringen vidtagit genom åren vilar på en grundläggande *uppfattning* om storleken på problemet.

Också Riksrevisionen konstaterade i sin rapport från maj 2011 att antalet misstänkta bidragsbrott avviker mot regeringens bedömning av brottslighetens omfattning. Riksrevisionen fann att tidigare bedömningar av det uppsåtliga bidragsfusket är anmärkningsvärt långt ifrån den andel av de bidragsutbetalande myndigheternas återkravsbelopp som beror på misstanke om bidragsbrott. Riksrevisionen konstaterar visserligen att mörkertalet kan vara ganska stort, men att uppfattningen om bidragsbrottens omfattning kan leda till felaktiga prioriteringar och en alltför hög ambitionsnivå på arbetet med bidragsbrott.

Fackförbundet ST anar att sanktionsavgiftsutredningen kan vara ett uttryck för felaktig prioritering och ambitionsnivå. Detta eftersom utredningen delvis tillsatts för att lösa problemet med att för få polisanmälningar sker av bidragsbrott, eftersom bidragsbrott förutsätter uppsåt eller grov oaktsamhet. Enligt vår mening kan detta också tolkas positivt, det vill säga att förekomsten av bidragsfusk, uppsåtligt eller inte, är mindre än föreställningarna. Det bristande förtroende som staten visar mot medborgarnas moral och laglydighet riskerar att leda till en negativ spiral där vi på oklara grunder börjar misstro varandras skäl och rättigheter till stöd från socialförsäkringssystemen.

Vi upprepar vår åsikt om att det är viktigt att komma tillrätta med olika typer av bidragsbrott för trygghetssystemens legitimitet, men vi efterfrågar bättre utvärderingar kring omfattningen av bidragsfusket innan ytterligare lagstiftning.

Mycket av det arbete som utförs av våra handläggare på myndigheter som Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bygger på ett förtroende mellan handläggare och sökanden. Den förtroendefulla relationen riskerar att försämrans när den enskilde handläggaren ska utföra ytterligare kontrolluppgifter och eventuella bestraffningar. Vi tror inte att utdömanden av olika sanktioner och straff (avgifter) ger en högre tilltro till trygghetssystemen. I slutändan riskerar ett ökat kontrollförfarande på lokala Försäkringskassor och Arbetsförmedlingar att resultera i en ökad mängd aggressioner, hot och våld mot handläggarna. ST avstyrker förslaget om sanktionsavgifter. Om regeringen ändå beslutar att införa sanktionsavgifter vill ST framföra att en förutsättning för att det ska finnas ett bibehållet förtroende, och för våra handläggande medlemmars säkerhet och arbetsmiljö, ska ytterligare kontroller och eventuella sanktioner beslutas på central nivå (huvudkontoren).

Utredningen har också konstaterat att de kontroller som görs vid de handläggande organisationerna inom trygghetssystemen inte fångar upp alla felaktigheter och att det därför är av stor betydelse att enskilda lämnar korrekta uppgifter. Mot den bakgrunden finner utredningen att det finns ett behov av sanktionsavgifter.

Fackförbundet ST anser dock inte att enskilda människor ska betala en sanktionsavgift på grundval av att de handläggande organisationerna inte har tillräckligt med resurser avseende personal, kompetensutveckling och IT-stöd för att kunna upptäcka felaktigheter. Riksrevisionen har också

konstaterat i sin rapport ”*Vad blev det av de misstänkta bidragsbrotten*”, från 2011, att en alltför stor andel av handläggarna på berörda myndigheter inte har fått någon utbildning eller stöd i arbetet med bidragsbrottsärenden.

ST anser att de handläggande organisationerna ska få utbildning och stöd att kunna utföra sin handläggning och kontroll. Därutöver pläderar vi för tydlighet i regelverk och i information till de bidragssökande om konsekvenserna av att lämna felaktiga uppgifter.

På grundval av ovanstående resonemang avstyrker Fackförbundet ST förslaget om sanktionsavgifter på trygghetsområdet.

Fackförbundet ST

Annette Carnhede
Förbundsordförande

Ann-Britt Bern
Utredare